

РЕЦЕНЗИЯ

На проекта за дисертация за присъждане на научната и образователна степен „доктор” в област на висше образование 1. Педагогически науки, професионално направление 1.2. Педагогика (Специална педагогика) - на тема:

„ПРОФЕСИОНАЛНО ПРИОБЩАВАНЕ НА ХОРАТА С УВРЕЖДАНЯ И РОЛЯТА НА УЧЕНОТО ПРЕЗ ЦЕЛИЯ ЖИВОТ“

Автор: Андреас Тангас

Научен ръководител: проф. дпн Мира Цветкова-Арсова

Рецензент: проф. д-р Неда Балканска

Общо описание на представените материали

Със Заповед РД-38-432 от 18.07.2025 на Ректора на СУ „Свети Климент Охридски“ *съм определена за член на научното жури за осигуряване на процедура за защита на дисертационен труд на тема „„Професионално приобщаване на хората с увреждания и ролята на ученето през целия живот““*- за придобиване на образователната и научна степен ‘доктор’ в област на висше образование: 1. Педагогически науки, професионално направление 1.2. Педагогика (Специална педагогика). *Автор на дисертационния труд е Андреас Тангас – редовен докторант към катедра „Специална педагогика“, с научен ръководител проф. дпн Мира Цветкова-Арсова от СУ „Св. Климент Охридски“.*

Представеният от Андреас Тангас комплект материали на електронен носител свидетелства, че кандидатът е изпълнил минималните национални изисквания по чл. 2б, ал. 2 и 3 от ЗРАСРБ.

Общо представяне на кандидата. Образователен и научен статус.

Андреас Тангас е *завършил бакалавърската си степен през 2009 г. като възпитаник на Университета в Крит, в специалност „Философия и социални науки“.* През 2013 г. *придобива магистърска степен по Специална педагогика към Университета в Никозия, Кипър.* През 2020 с *завършва втора магистърска програма „Образование за възрастни“, към „Гръцкия Отворен университет“.* От 2024 г. *финализира обучението си в*

магистърска програма „*Интеркултурно образование*“ към университета *Рома Тре- Рим*.

Професионалният му опит е в областта на *обучението през целия живот, а от 2020 г. до настоящия момент* работи като *специален педагог*.

Участва в редица **семинари и обучения**, посветени на съвременните предизвикателства пред образованието на възрастни и обучението през целия живот. Всичко това свидетелства за високата професионална мотивация и последователност на докторанта, които са в унисон и с избора на темата на дисертационния труд.

Актуалност на дисертационния труд.

В съвременните образователни условия фокусът на специалните педагози, работещи в сферата на приобщаващото образование е насочен основно към децата и учениците със специални образователни потребности. Но наред с тях, потребностите на възрастните лица с различни нарушения от обучение, не следва да се пренебрегва. От ефективното решение на този проблем зависи, в голяма степен, качеството на живот и дори професионалната реализация на тези хора.

В този смисъл *темата на настоящата разработка се характеризира с подчертана актуалност за съвременната научно-практическа сфера. Изключително малко са публикациите на тази тема, особено за лицата с различни нарушения, което допълва актуалността на настоящия дисертационен труд.*

Структура на дисертационния труд. Структурата на дисертационния труд е доста объркваща. В дисертацията съдържанието е представено в рамките на четири глави, с хаотични параграфи и подпараграфи, които са изброени със странна номерация. В автореферата на български и английски език структурата е представена посредством три глава, с доста по-различно съдържание на параграфите към тях. Обемът от страници е 208 компютърни страници. В литературната справка са отбелязани 39 източника, твърде оскъдна бройка за дисертационен труд, без да се следва правилото интернет източниците да бъдат отделени от останалите публикации.

Трудно е да се определят главите, които представят теоретичната концепция на проблема. В дисертационния труд теоретичната постановка е представена в първите три глави, докато в автореферета на български и английски, тя е обект на първа глава. С други думи, съдържанието на автореферата не кореспондира с това на дисертацията.

Проблемите, които авторът поставя на теоретичен анализ са свързани с историческа ретроспекция на обучението на възрастни лица с нарушения в Гърция, подготовка на учителите в тази посока, пътища за преодоляване на проблемите, свързани с изключването на лицата с нарушения от професионалния живот и за мотивиране на работодателите да ги наемат на работа.

Дизайнът на емпиричното изследване съдържа цел, хипотези, контингент и инструмент на изследването. Емпиричните данни са подложени на статистически анализ. Проведен е количествен експеримент, с помощта на *въпросник* и качествено изследване, на базата на *биографични интервюта*. Емпиричните данни са представени в текста посредством таблици и диаграми, което улеснява тяхното възприемане.

Текстът на автореферата не отразява достоверно съдържанието на дисертацията. Той е в обем от 55 компютърни страници.

Публикациите по темата на дисертационния труд са три, които покриват наукометричните изисквания за дисертационните трудове.

Приносите с научно-приложен характер на рецензирания труд са следните:

1. Систематизирана и анализирана е теоретичната информация, свързана с все още недобре разработен проблем в научната сфера, а същевременно – от огромно значение за пълноценния живот на хората с нарушения;
2. Разработен е въпросник за целите на експеримента, който предлага информация относно трудностите при професионалното приобщаване на лицата с увреждания и нагласите на работодателите към наемането на служители от изследваната група лица;

3. Проведено е качествено изследване, което предлага гледната точка на представители от таргет-групата.

Препоръките и бележките ми са следните:

- в структурно отношение: да се уеднакви съдържанието в дисертационния труд и автореферата, така че да отговоря на стандартите; да се синхронизира текста на двете места (дисертация и автореферат);
- да се съкрати увода, като се спести описанието на съдържанието в него;
- да се допълни литературната справка с още заглавия;
- дисертационният труд има нужда от форматиране, което да отговаря на изискванията- има различни шрифтове, наполовина празни страници, всяка глава да започва на нова страница;
- да се даде информация относно хипотезите- потвърждават ли се или се отхвърлят.

Следва да отбележа, че всички тези препоръки бяха отправени от мен и в отзива, който подготвих за вътрешното обсъждане на настоящия дисертационен труд.

Към докторанта имам следния **въпрос**:

Каква е причината препоръките от вътрешното обсъждане на дисертационния труд да не бъдат отразени във финалния вариант?

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд се отличава с достойнства с научно-приложен характер, които представляват авторски принос в науката. Представените материали и дисертационни резултати съответстват (в определена степен) на специфичните изисквания, приети във връзка с Правилника на СУ за приложение на ЗРАСРБ. Но дисертационният труд и авторефератът, на български и английски език, не са

убедително доказателство за прилагането на научен подход при изготвянето на дисертационния труд.

Поради гореизложеното, съм склонна да дам **положителна оценка за проведеното изследване**, представено от рецензираните по-горе дисертационен труд, автореферат, постигнати резултати и приноси, и да предложа на **почитаемото научно жури да присъди образователната и научна степен ‘доктор’ на Андреас Тангас в област на висше образование: 1. Педагогически науки, професионално направление 1.2. Педагогика (Специална педагогика)**, едва след като получа отговор на поставения от мен въпрос и аргументация от докторанта.

26.10. 2025 г.

Рецензент:

(проф. д-р Неда Балканска)